

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 42 - שנת תשפ"א גיליון "שופטים" – ו' אלול תשפ"א, 14 לאוגוסט 2021)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "שופטים" - "לפנים משורת הדין"

פרשתנו **פרשת שופטים**, עוסקת בהקמתה ובניהולה של מערכת המשפט בישראל. כאשר היעד והמטרה הן עשיית צדק, ככתוב: "צֶדֶק צֶדֶק תִּדְרֹף" (דברים טז, כ).

מאידך, אמר רבי יוחנן: "לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה" - על שהעמידו דיניהם רקעל דין תורה, ולא עשו "לפנים משורת הדין" (ב"מ, ל ע"א).

בעוד ש"שורת הדין" הוא ה"קו" המסמל את הדין, את ההלכה ואת החובה ללא ויתור, הרי שהביטוי "**לפנים** מן השורה", מסמל את הויתור ואת ההתחשבות בטובתו של הזולת בדיני ממונות ובסכסוכים שבין אדם לחברו (ורק בתחום הזה). ללמדך, שבצד הצדק נמצא גם השלום. וכך, בדרך של ויתור ופשרה, ניתן לשלב בין הדין, האמת והצדק, לבין השלום.

ובימי בית שני, הקפדנות והדקדקנות המשפטית בין אדם לחברו וחוסר הרצון לראות את ה"אחר", להבין אותו, להתחשב בו ולוותר, היו כנראה אחד הגורמים לשנאת החינם, שהביאו לחורבן, ל"ע, כדברי רבי יוחנן.

המקור לדבריו של רבי יוחנן, נמצא בפסוק: "וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטֹּב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטֵב לְךָ וּבָאֵת וְנִרְשָׁתָּ אֶת הָאָרֶץ הַטֹּבָה...". (דברים פרק ו, יח). פסוק ובו הקריאה **והחובה** לא רק להיות צודק, אלא גם להיות "חכם" ו"טוב", גם כשזה כרוך בפשרות ובוויתורים.

והפסוק מציין במפורש, כי עשיית הישר והטוב, הם תנאי לירושת הארץ ולישיבה בה. וכאשר בבית שני העם לא נהג כך, הוא איבד את זכותו, ל"ע... והדברים חוברים ל"ימי בִּין הַמְצָרִים" – ימי האבל על חורבן שני בתי המקדש, אותם ציינו רק לאחרונה.

דוגמה מרתקת לעשיית הישר והטוב, היא הסיפור על האמורא רבה בר בר חנה – מחכמי התלמוד שבבבל. הוא שכר סבלים עניים שיעבירו עבורו חבית יין, אולם הם שברו אותה וגרמו לו נזק כספי רב. בתגובה הוא לקח את מעיליהם כעירבון לתשלום הנזק.

הסבלים פנו לאמורא רב וביקשו את עזרתו והוא פסק שעל רבה בר בר חנה להחזיר להם את גלימותיהם ולוותר להם על החוב.

האם כך הדין, תמה רבה בר בר חנה? והרי הם גרמו לי נזק. אכן כן, ענה לו רב. על פי דבריו של שלמה המלך ב'משלי': "לְמַעַן תִּלְלֶךָ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאֶרְחֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמֵר" (משלי ב, כ). ראוי לך לנהוג "**בְּדֶרֶךְ טוֹבִים**..." – בדרך של לפנים משורת הדין.

רעבים אנחנו, הוסיפו וטענו הסבלים. עבדנו כל היום ולא קיבלנו שכר. שלם להם את שכרם, הורה לו רב. האם כך הוא הדין? הקשה רבה בר בר חנה?! כן, ענה לו רב. עליך ללכת בדרכי ה**צדיקים** (כלשון הפסוק) ולרחם על בריותיו של הקב"ה (בבא מציעא פג ע"א).

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

רבה בר בר חנה הניזוק ציפה לקבל סעד משפטי על פי הדין והצדק ובמקום זאת קיבל שיעור בהלכות "לפנים משורת הדין" והמלצה/פסיקה הלכתית בהתאם.

שיעור שכנראה כולנו צריכים לקבל, כדי שנלמד לראות את ה"אחר", להרגיש בצרתו ולהבין את צרכיו.

וכך, בצד הצדק והדין, עלינו לעשות גם את "היָשָׁר וְהַטּוֹב".

בשולי הדברים נעיר, כי ההחלטה איפה עובר ה"קו" של "לפנים משורת הדין" תלויה במאפייני הסיטואציה (המצב, התנאים והנסיבות) וגם, באישיותם ומדרגתם של הצדדים בסיכסוך.

מרכת שפת life

משה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**